

AUTISMMĶEÂRJJAIVUÕÐ VUÕSSVUE'PPES PIÂRRJID

VUE'PPES LIJ JURDDUM PIÂRRJID,
KOIN PÄÄRNA AUTISMMĶEÂRJJAIVUÕÐ
DIAGNOOS LIJ OÐÐ.

MÄI'D AUTISMMĶEÄRJJAIVUÕTT MIÄRKKŠÄÄVV?

Autismmķeärjjaivuõtt lij vuõivšni neurobiolooglaž ouddnemheâm-mõs. Tõt lij ķee'jjmie'ldd jie'llem pištti vue'ķķ, kää'tt šâdd kõõskõsneärvvaz jee'resnallšem ouddnummuž diõtt. Tõn tuâggsest äärrai määinaid jeä't toobd kuddnalla. Vuâstai tuâggsest lie määng jee'res tuejjei, kook lie kuhttu ge-neettlaž da pirrõõzz tuejjääm.

Autismm oçndâätt tuõđi individuaal'lânji da tõn tuejjääm toi'mm-jemrajjtõõzz še lie individuaal'laž da vaajtõõlli.

Autismmķeärjjaivuõđ jioččvuõđid vuâmmšet täujja tõn pooddâst, ko päärnaž mätt'tõõđškuätt mainstummuz le'be vuâr-vaikktemsilttõõzzid.

Autismmķeärjjaivuõđ jioččvuõđin lie kuhttu toi'mmjemrajjtõõzz da viõusâsvuõđ. Autismmķeärjjaivuõđ tyypplaž jioččvuõđ oçndâ'tte vaajtõõlee'l jee'res oummuin da jee'res vue'jjin. Autismmķeärjai-vuõđ oummu tue'rj tarbb lij indivuaal'laž: vuäitt lee'd, što tue'rj ij taarbâž ni voo'ps, tõn vuäitt taarbšed ääi'ji mie'ldd le'be tue'rj tarbb vuäitt juätkkjed ķee'jjmie'ldd jie'llem.

Autismmkeârjiaivuõđ jiõččvuõđ očndâ'tte ouddmiârkkân:

- Sosiaal'laž vuârvaikktõõzzâst; päärnast vuäitt lee'd vai'gğääb fi'ttjed nuu'bb tobddmõõžžid da čuä'jted jii'jjes tobddmõõžžid.
- Sosiaal'laž kommunikâsttmõõžžâst; päärnast vuei'tte lee'd jee'restäss'saž vaiggâdvuõđ fi'ttjed da ââ'nned ķiõl di to'lķķeed ķicstõõggid da likstõõzzid.
- Sosiaal'laž miõlljurddjest; päärnast vuei'tte lee'd vaiggâdvuõđ âblkâ'stted jee'resnallšem vue'jjid jii'jjes ķiõččlâsttmõõžži âalgbeä'lnn.
- Aicctoi'mmjummuž jii'jjesnallšemvuõđ; päärnast vuei'tte lee'd pâi'l- da vue'llvuâsttavâlddmõõžž da aiccteâtt vuäitt seäkkned.
- Aa'sši miârktõõzz da pirrõõzz fi'ttjummuš da âblkâsttmõš čoo'reeinalla.
- Toi'mmjemohjjummuž vaiggâdvuõđ; päärnast vuäitt lee'd vaiggâd oudlkâ'stted da plaaneed pue'ttiäâ'i', le'be altteed da looppted toi'mmjummšid.
- Spesiaal miõl ķie'ssem till'lõõvnmõõzz, kook vuei'tte viikkâd vuâmmšõõzz pukin jee'res aa'sšin, leâša kook vuei'tte vie'ķķted še mättjummses da puu't'ted naaudšummuž.
- Rää'jtõvvum le'be stereotyypplaž âânnmõš; päärnaž vuäitt haa'leed tuejjeed aa'sšid pâi seâmmanalla da tuejjeed seâmma liikkõõzz o'đđest da o'đđest. Toi'mmjemnâä'll vuäitt cõggâd mättje'men ođđ aa'sšid, leâša tõt vuäitt še puu't'ted staanvuõđ tobddmõõžž da naaudšummuž.

Autismmkeârjjaivuõđ jioččvuõđ mottje täujja jie'llem jee'res pooddin da tõk očndâ'tte pâi individuaal'lânji jee'res oummuin. Autismmkeârjjaivuõtt očndâ'tt juõ'kkâ'rnn maai'limest da jee'res tu'tkkummsi mie'ldd tõt očndâ'tt naroodâst nu'tt 1,2 %:st. Autismmkeârjjaivuõtt kuõskat kuuitâg jiännai suurab vue'zz naroodâst, ouddmiârkkân piârnii'kkid, ruãđid da ämmatnii'kkid jee'res sektoorin.

Autismmkeârjjaivuõđ diagnoos lie jeänab aalmjallaš paa'rnin ko niõđin. Änn'jõžääi'j arvvet, što paa'rni da niõđi kõskkvuõttläakk lij 3:1. Paa'rni suurab meärra vue'itte lee'd määng määin, koin õhtt lij vuâstai tõt, što niõđin jioččvuõđ očndâ'tte jee'resnalla, jie-ga tõid leäkku vuâmmšam jeä'rben ouddâl. Niõđ vue'itte ouddmiârkkân mättööllâd jâlstoõttâd sosiaal'laž vue'jjin tõnnalla ko jeärraz vue'rdde, jeärrsid jeu'žžee'l. Nääi't see'st autismmkeârjjaivuõđ jioččvuõđ vue'itte pää'cced vuâmmšekani. Autismmkeârjjaivuõtt vuäitt a'rbbjõõttâd da seämma piârrjest vue'itte määng jee'res piârnii'kkin lee'd autismmkeârjjaivuõtt le'be jee'res neuropsykiaatraž (nepsy) jii'jjesnallšemvuõđ.

Spesiaaldâhttar tuejjad takainalla autismmkeârjjaivuõđ diagnoos õõutsââ'jest jee'res ämmatnii'kkivui'm. Tu'tkkummsin činjlmõõvât päärna jâlstoõttmõõžž a'rvvõ'sse. Peämm ij tuejjad autiism.Diagnoos ra'vvjummuš vuäitt lee'd ku'kes prosess da toi'mmjemnää'l vaajtâl'le vuu'di mie'ldd.

Autiism kuõskki diagnosâsttmõõžžâst lij pue'ttmen muuttâs, što vää'ldet äänmõ'sše ICD-11 tauddklasstöõllmõõžž, mii ko'rvvad ICD-10 -klaasstöõllmõõžž. Muttâz õhttvuõđâst änn'jõž tauddklasstöõllmõõžžâst veiddsõs ouddnemheämmõõzzi pää-đai diagnoos (autism, Asperger oulddõsõhttâm, panntyypplaž

autismm, disintegratiivlaž ouddnemheâmmõs) ui'dde da sâjja puätt õhtt õhttsaž nõmm, autismmkeârjjaivuõđ heâmmõs, koon te'l tää'rk̄tet oummu tåimmamoodd kovveei lââ'ssmeä'rtelmin.

Säursmâttmõš

Säursmâttmõšžž täävtõs lij oudâsviikkâd da ra'vvjed päärna jioččtåaimlažvuõđ. Tõt lij täujja silttõõzzi da toi'mmjummuž harjitoõllmõõžž aarg pirrõõzzin. Säursmâttmõšžž tarbb da tøn siiskõs lie indivuaal'laž. Täävtõs lij tue'rjjeed vuâssadvuõđ da raajjad toi'mmjeei aarg nu'tt, što autismmkeârjjaivuõđ päärnaž vuäitt jie'lled šiõgg da pue'ttiäi'jest nu'tt jioččnaž jie'llem ko lij vueil'tlvaž. Säursmâttmõš ij kuuitâg jaukkâd autismmkeârjjaivuõđ jioččvuõđid, a tue'rjjad päärna ou'dummuž obbvâlddsânji.

Ouddsäursmâttmõš miärkšââvv autismsäursmâttmõšžž, koon altteet nu'tt ääi'jeld ko vueil'tlvaž. Ouddsäursmâttmõš âân se'st individuaal'lânji plaanuum tåaimaid, koid tuejjeet ââ'kk- da ouddnemtää'zz lokku vää'ldee'l da koi veäkka tue'rjjeet päärna ou'dummuž da aargâst pi'rğgummuž.

Ouddsäursmâttmõš vuâđđââvv tiõttu, koon piâr lij ouddam da koon päänast leä't vuäžžam tu'tk̄kummsin. Säursmâttmõšžž plaaneet da čõõđtet määngämmatlânji õhttsažtuâjast piârrjin, škooulin da pei'vvpõõrtin.

AAIC

Autismmkeârjiaivuõđ päärnain lie täujja aaiçi toi'mmjumuž kuõskki jii'jesnallšemvuõđ. Mii-ne aicckanaal vuäitt ju'n-a vä'ldded vuâstta aiccõõzzid čuu't hie'l'keld le'be tõt vuäitt toi'mmjed pann'nalla. Aiccõõzz vueil'tte seäkkned kõskkneez še. Aiccõõzz vueil'tte vaajtõõllâd seämma oummust jee'res vueil'ttin da pâi'l- da vueil'ttuâsttavälddmõõžž vueil'tte oçndõõttâd seämma ääi'j še.

Pâi'lvuâsttavälddmõš vuäitt oçndõõttâd ouddmiârkkân jioçi, čuoçi, kuõsktõõzz, čue'ccem, kõlmmâz, pakkvuõđ, haaji, njõddji le'be jee'res aiccäätõõzzi vaikkõõzzâst.

Päärna toi'mmjumuž da jälstõõttmõõžž seu'rree'l vueil'tet čio'l'gõged, mä'htt suu aiccriâžldõk täimm. Lij vääžnai mättjed tobddâd aiccpâi'l- da vueil'ttuâsttavälddmõõžžid da vä'ldded tõiçi

lokku aargâst. Pâi'l- da vue'llvuâsttavälldmõõžžid jeä't vuei't jaukkeed säursmâttmõõžž veäkka, leäša tõi vaikktoõzzivui'm vuäitt mättjed jie'lled ouddmiärkkân ââ'nee'l pe'lljtuu'lķid le'be pei'vvââ'šķid, vää'ldee'l lokku akustiikk dno. Pâi'l- da vue'llvuâsttavälldmõõžž pue'tte čiõlggsubun ou'dde, ko päärnaž lij levvjam le'be stre'ssjõõvvâm.

Päärnast aiccto'imjummuž čârstoõgg vuei'tte kuâstjed ouddmiärkkân:

- Ķeä'ppsõs kuõsktoõzzâst vuäitt šõddâd hue'nab tobddmõš ko nâân âskkummšest.
- Päärnast lij vaiggâd poorrâd nâkam veär, ko'st jee'res aunnaž kuõskte kuei'mm kuei'msteez, ouddmiärkkân sooss lij päättķi â'lnn ij-ga pääđai päättķi paaldâst.
- Päärnast vuäitt lee'd vaiggâd ķeäll'jed jee'res haajid: koin-ne veärraunnsi le'be duuhi haaj vuei'tte lee'd nää'ltee'm le'be joba iimâž da tuejjeed joba čue'ccem tobddmõõžžid.
- Tuâggažjiõn mâ'te pâ'ccläämpai ciirõs heâmmee, ij-ga päärnaž vuei't čiõlmõõvvâd ni mõõn jee'res äšša. Jiõnn vuäitt tuejjeed joba čue'ccem tobddmõõžžid.
- Mii-ne aicckõõčclâsttmõš vuäitt tuejjeed jõnn naaudšummuž. Ouddmiärkkân teäddo'ddjäl lõ'sses teädd vuäitt vie'kkted päärna luänn'jed.

KOMMUNIKÂSTTMÕŠ DA VUÂRRVAIKKTÕS

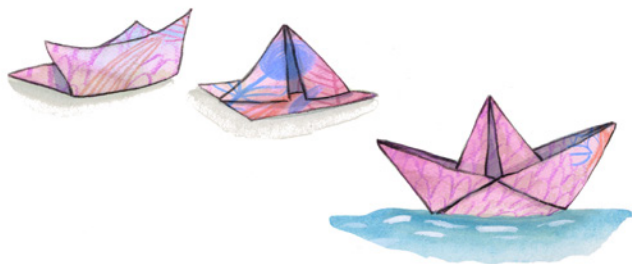
Autismmķeârjiaivuõđ päärna mainstummuž puu'ttumšest da fi'ttjumšest vuei'tte lee'd jee'restäss'saž vaiggâdvuõđ. Puk jie

vie'ltkani vuei't kommunikâ'stted mainstee'l, keäin-ne vuei'tte lee'd vaiggâdvuõđ čuä'jted jii'jjez jurddjid le'be vaiggâdvuõđ vuei'tte očndõõttâd sosiaal'laž kommunikâsttmõõžžâst da vuârvaikktõõžžâst. Ouddmiârkkân saa'ni da õõlmtõõzzi sää'ntää'rkes to'lkõkummuš vuäitt tuejjeed tõn, što päärnaž to'lkõkad mâi'd-ne puästtad.

Vue'ss autismmkeârjjaivuõđ päärnain taarbše mainstummuž tuärjjei da ko'rvveei kommunikâ'sttem-mõõntõõllmõõžžid. Lij väážnai kaunnâd individuaal'lânji šiõttlõs kommunikâ'sttemnääl, koin autismmkeârjjaivuõđ päärnaž vuäitt õlmmeed jiõccses da šõddâd fi'ttjum jee'res toi'mmjempirrõõzzin. Kommunikâsttmõõžž tuä'rjjen vuei'tet âä'nned kaartid, seävlõõzzid, čiõlggkiõl, kee'rjtõõzz, jee'resnallšem teeknlaž aparattid, teättmašinaprogrammid da te'lfonsuävdõõzzid. Individuaal'laž kommunikâ'sttemnääl mätt'tõõttmõš da nâännummuš lie vue'ss autismmkeârjjaivuõđ päärna säursmâttmõõžž..

Autismmkeârjjaivuõđ päärna vuârvaikktõs sätt čoo'reed tõ'st, koozz leäp mä'ttjam. Jee'res päärna jie vie'ltkani kie'zz suu miõl ij-ga son možât vuässõõđ õhttsaž siõrid. Su'st vuei'tte lee'd vaiggâdvuõđ na'zvandõõttâd le'be son vuäitt õõzõõttâd jiõccses nuõrab päärnai le'be vuõrâsommui seärvva.

Autismmkeârjjaivuõđ päärnain lie täujja vaiggâdvuõđ to'lkõkeed da fi'ttjed jee'res oummui likstõõzzid da kicstõõggid. See'st vuäitt lee'd še vaiggâd fi'ttjed, mâi'd jeärraz jo'rdde da tä'bdde. Sij vuei'tte kuuitâg mättjed täid silttõõzzid ouddmiârkkân sosiaal'laž mainnsi da täbddsilttõõzzi harjttõõllâm veäkka.

TOI'MMJEMOHJJUMMUŽ VAIGGÂDVUÕĐ

Autismmkeârjjaivuõđ päänast vuei'tte lee'd vaiggâdvuõđ jii'jjes toi'mmjummuž ohjjumms'est. Su'st vuäitt lee'd vaiggâd âblkâ'stted mä'htt kuu'kk toi'mmjummuš pešt, mõõn jä'rjstõõzzâst aa'sšid lij šiõgg tuejjeed da mä'htt kuu'kk toi'mmjumms'est lij pešttam. Autismmkeârjjaivuõđ päänast vuäitt lee'd vaiggâd se'rded jee'res pirrõ'sse silttõõzz, koon son lij mättjam ouddmiârkkân dââma. Son vuäitt jouddâd mätt'tõõttâd o'ddest seâmma silttõõzz juõ'kk jee'res pirrõõzzâst.

Toi'mmjemohjjummuž vaiggâdvuõđid vuäitt täujja vaikkted strukturâsttmõõžž da oudlkâsttmõõžž veäkka. Päärnaž sâtt taarbšed čiõlgg toi'mmjemvuä'ppõõzzid kuhtuid juõ'kkpeivvsaz aarg rutiinid da ođđ vue'jjid. Struktuur da vuä'ppõõzzi veäkka päänast lij vuäitt-mõš mättjed pi'rğgeed aargâst võl jeänab jiõččânji.

Strukturâsttmõš

Autismmkeârjjaivuõđ päärna taarbše tue'rj pirrõõzz da jii'jjes toi'mmjummuž vaaldšummuž di aa'sši da vue'jji oudlkâsttmõõžž da čõõđ mõõnmõõžž väaras. Čiõlgg ääi'j, pääi'k da toi'mmjem jerrummuš tue'rjjad päärna mättjummuž: vuõššân, de, mânja

-šõddmõõžž. Strukturõsttum le'be jerruum pirrõs da ohjjummuš lie vue'ss autismmķeârjjaivuõđ päärna säursmâttmõõžž.

Strukturâsttmõš miârķšââvv, što pirrõõzz čiõlgtet kaartivui'm, ķee'rjtum vuä'ppõõzzivui'm, eu'nnkoodivui'm, vuu'di rajjumšin dj. čiõlgg vue'jjin. Tõin čiõlgtet toi'mmjummuž da muštlet ouddmiârkkân:

- mâi'd tuejjeet
- ko'st tuejjeet
- ķeäk tuejee
- mä'htt kuu'ķķ tuejjeet (loopptõs)
- mâi'd toi'mmjummuž mâŋŋa šâdd

Strukturâsttmõš vuäitt lee'd še nâkam, što mõõn-ne tååim luâddat siõm ku'sķķen. Tååu'jmõs ouddmiârkk struktuurâst lij pei'vviârgg kaartivui'm. Autismmķeârjjaivuõđ päärnaž vuäitt nâai't pue'rben jerreed jii'jjes toi'mmjummuž da tobddâd staanvuõđ.

Strukturâsttmõš tue'rjjad puk mättjummuž da jiõõčnaž pi'rğğummuž.

VÄ'ŽŽLÕS JÄLSTÕÕTTMÕŠ

Vä'žžlõs jälstõõttmõõžž meä'rtet täujja âânmmõšân, koon pirrõs ķiõõčlâstt heâmme'e'jen, hääitli'žžen le'be vaarli'žžen. Autismm-ķeârjjaivuõđ päärnain vuäitt oõndõõttâd vä'žžlõs jälstõõttmõõžž le'be jälstõõttmõõžž, koon vuäitt nâkkmen to'lķķeed. Tõn mäain vuei'tte lee'd vännas kommunikâ'sttemsilttõõzz, aicctoi'mmjummuž jii'jjesnallšemvuõđ, toi'mmjemohjjummuž vaiggâdvuõđ, struktuur

vää'nn, vuárrvaikktoõzz vaiggádvuõđ, stre'ss, staante'mesvuõtt, muttâz, se'rddemvue'jj dno.

Vä'žžlõs jálstõõttmõõžž mäainai da jálstõõttmõõžž oudldeei šõddmõõžži čõõđ mõõnmõš lij vääžnai, što päärnain vuei'tet mätt'tõõttâd nuu'bbnallšem vue'jj toi'mmjed. Vä'žžlõs jálstõõttmõ'sše vaikkummuš õõlgát takainalla tõn, što pirrõõzz da pirr áárrai oummui toi'mmjemvue'jjid muu'ttet.

Muttsin põõrgát vaikkted tõõzz, što päärnaž ij taarbâž jálstõõttâd vä'žžlânji da son vuäžž vuáittmõõžž mättjed jee'resnallšem vue'jjid toi'mmjed. Vä'žžlõs jálstõõttmõ'sše kássjõõttmõ'sše taarbšet täujja säursmáttmõõžž ämmatnii'kki tue'rj.

RUTIIN DA RITUAAL

Rituaal, rutiin da rää'jtõõvvâm miõl kie'ssem till'lõõvmmõõzz lie takai autismmkeárjajuõđ päärnaid. Rutiin pu'hte päärnže täujja staanvuõđ tobddmõõžž. Muttâz arggpeei'v toi'mmjumšsin vuei'tte tuejjeed mue'kkõõzz. Snäätnai vuákkõõzzmeáldlažvuõđ da rutiin vie'kkte päärna oudlkâ'sted mä'htt álgg toi'mmjed da mái'd šádd.

Rituaalnalšem jálstõõttmõš vuáitt še lee'd päärna vue'kk spraavdõõttâd vue'jjest le'be vuäžžad naaudšummuž. Ták jálstõõttâmvue'jj vuei'tte lee'd ouddmiárkkân vaard taaujas likstõõzz, leujmõš, kiõđ le'be tiing heeiltummuš, njoikkmõš le'be jue'lõõgguõrmi á'lnn väžžmõš. Täid kááččeet täujja stimmjumšsen, le'be nobstõõvvi likstõõzz tuejjumšsen. Jõs tak toi'mmjummuž jie háái't ođđ aa'sši máttjummuž le'be juõ'kkpeivvsaž jie'llem, ká'nnat smiõttâd, taarbaš-a tõid kássjõõttâd avi lie-a tók vaarte'mes vue'jj, koid ij taarbâž kássjõõttâd.

NĀĀ'ER DA NOO'ĶĶUMMUŠ

No'ķķeem- da nāā'ervaiggâdvuõđ lie autismmķeârjjaivuõđ pāarnain miâlggâd aalmjallaš. Nâkkar tarbb vuâitt lee'd u'cc le'be viõssmõõžž vuâmmšummuš vânnai. Mie'rrkõskksaž jeā'ķķesryytm raajjmõš, nu'tt siõmmna aacid kuârmteei no'ķķeempirrõs ko lij vuei'tlvaž le'be ouddmiârkkân lo'sses o'ddjal vuâitt vie'ķķted pāarna nāā'ervaiggâdvuõđin.

Vuâmmaž ķee'jjmie'ldd peei'v aa'ššid, kook vuāžža pāarna luänn'jed da põõrg tuejjeed tõiđ ko pāarnaž määnn vue'đđed. Jõs pāarnaž lij aktiivlaž ij-ga silttâd luänn'jed, lij šiõgg occcâd kuânstid, koin son âsttje'či luänn'jummuž tobddmõõžž. Vuâđđmõš lij vääžnai pāarna oou'dummuž beā'lnn, da tõ'nt pro'blee'mvue'jjin kâ'nnat sagstõõllâd ää'ššest ämmatnii'ķķivui'm.

POORRMÕŠ

Poorrâmvaiggâdvuõđ lie aalmjallaš autismmķeârjjaivuõđ päänain. Tõk vuei'tte pue'tted ouddmiârkkân aicctoi'mmjummuž jii'jjesnallšemvuõđin. Njää'lm tâbdaiiccõõzz, porrmõõžž haajj, njõõdd, eu'nn le'be raajâs vuei'tte čuu't cõggâd autismmķeârjjaivuõđ päänna poormest. Poormõõžž kuõskki vaiggâdvuõđi lääi'vtummšest vuäžžat täujja pue'rmõs puäđõõzzid pa'lķķummuž, ij pääktummuž mie'ldd.

Lij aalmjallaš, što autismmķeârjjaivuõđ päännaž ij vie'ltķani haa'led, što veärraunnsid sie'jjitet kõskkneez. Son vuäitt poorrâd, jõs puk veärršlaaj lie jee'rab tiisk â'lnn. Poormõõžž kuõskki aiccpâ'l-da vue'llvuâsttavälddmõõžž vuei'tte vaajtõõllâd jee'res vue'jjin da mottjed âä'jj mie'ldd.

Autismmķeârjjaivuõđ päänna jie'llmest oçndõõ'tti va'žžtõõzzin, vaiggâdvuõđin da o'nnstummšin lij vääžnai sagstõõllâd säursmâttmõõžžâst va'stteei ämmatnii'ķķivui'm. Vuõigg toi'mmjemnää'l kaunnmõš vuäitt vä'ldded ääi'j da puärssi ķiõččlâsttmõš da teätt päänast lij vääžnai ämmatnii'ķķid še.

TUÄ'RJJNÄÄ'L

Tuä'rjnnää'l meä'rtâ'vve pâi individuaal'lânji. Tuä'rjj âlgg meä'rtõõv-vâd tõn mie'ldd, jiännai-a tue'rj päännaž taarbaš, ij-ga tõn mie'ldd, mii diagnoos su'st lij (tarbbvuäđđsažvuõtt).)

Säursmâ'ttemplaan tuejjummuš kooll õõlmlaž tiõrvâsvuõđhuõllu. Takainalla päänna tu'tķķääm toi'mmjeei tuejjad säursmâ'ttemplaan õõutsââ'jest piärrjin, terapeeu'ttivui'm da ouddmiârkkân pei'vvpõõrtin le'be škooulin.

Kääzzkâ'stemplaan raajmõš lij kââ'dd vasttõõzzâst, leäša takainalla piâr tuejjad alttõõzz, da lij õhttvuõđâst kââ'dd sosiaaltoimmu. Kääzzkâ'stemplaa'ne k̄ee'rjtõõvât piârri kääzzkõõzzi taarb. Plaan lij kâdda čõõnni, ij-ga plaanâst čoo'reei tu'mmstõõgg vuei't tuejjeed vuâđđõttum mäaintää.

Lââ'ssteâđ säursmâ'ttem- da kääzzkâ'stemplaanâst:
Lää'meskääzzkõõzzi kiõttke'rjj, Päärna & piârri: www.thl.fi

Kela lää'mestuär'jj: Tue'rj täävtõs lij tue'rjjeed lää'mes le'be puõci vualla 16-ekksaž päärna juõ'kk̄peivvsaž jie'llem. Päärnaž vuäitt vuäžžad lää'mestue'rj, jõs son vââ'jjes le'be puõz3lmes diõtt taarbaš mie'rrkõskksaž hââid, huõllâânmõõžž da säursmâttmõõžž. Hââid da huõllâânmõõžž tarbb âlgg lee'd takai šuurab da pe'stted uu'ccmõsân 6 mäânpââ'j.

Puõz3âlm le'be vââ'jj diagnoos ij õhttu rä'tk̄ked päärna vuõiggâdvuõđ lää'mestuär'jja. Vuõiggâdvuõtt tuär'jja da tõn tässa ärvvtõõlât tõn mie'ldd, mä'htt jiânnai hââid da huõllâânmõõžž päärnaž taarbaš (Kela 2020). Päärnaž da piâr vuei'tte vuäžžad jee'res terapiakääzzkõõzzid da säursmâttmõõžž, ouddmiârkkân šiõttlõõvvâmvalmštõõllmõškurssân nu'tt, što Kela mähss tõid. Mä'hssemčõnõõttmõõžžid säursmâttmõ'sše vuäitt Kela lââ'ssen vuäžžad tiõrvâsvuõttkõõskõõzzin da kââ'ddin.

Teätt kääzzkõõzzin vuäžž kââ'dd sosiaaltââimast (kääzzkõõsvuä'pstei le'be sosiaaltuâjjlaž) da Kelast: www.kela.fi

ORGANISAATIOVUÂÐÐSAŽ TUÄ'RJJ – AUTISMMELETT RÕ

Vuä'pstemkääzzkõs ta'rjjad tue'rij da vuä'ppõõzzid autismmkeârjjaivuõđ kuõskki aa'sšin vu–ne čiãss 12–15 te'l. 050 467 3130 da ne'ttpåå'st mie'ldd: neuvontapalvelu@autismiliitto.fi. Vuä'pstemkääzzkõs-chat: Tukinet-vuâlast addrõõzzãst www.tukinet.net. Vuãssõõttmõš õõlgat jii'jjes tobdlõõggi raajmõõžž da sizzkee'r-jtõõttmõõžž, kãã'tt šãdd Tukinet oudseeid pããi'k..

Verddsazsilteei oudd tue'rij te'l, ko autismmkeârjjaivuõđ diagnoos lij ođđ. Autismmleett lij škooultam verddsazsilteejid da sij tuejje jjoččvããldlažtuãj. Õhtvuõđvã'lddemraukkmõš verddsazsiltee'je tuejjeet ne'ttloomaakkin: www.autismiliitto.fi/vertaisosaaja. Lãã'ss-teãđ: vertaistuki@autismiliitto.fi

Autismmleett ne'ttverddsazjeã'kkãã õ'htešt mããnpãã'jest. Lãã'ss-teãđ joooukin da noorõõttãããi'j: www.autismiliitto.fi/vertaistuki

Vuãzzlažõhttõõzz: ta'rjje jii'jjes vuãzzlaid verddsaztue'rij, šõdd-mõõžžid, škooultummuž ja autismmkeârjjaivuõđ ä'sštobddmõõžž. Õhttõõzz toi'mmje jjoččvããldlai veãkka da tããimin lie vooudlaž jeãrtõõzz.

Õhttõõzz vuãzzlaž vuãžž Autismm-lõõst da vuãzzlažvuãlõõzz Autismmleett riãššãm škooultemšõddmõõžžin. Tobdstõõđ vuãzz-lažõhttõõzzi toi'mmjummša: www.autismiliitto.fi/jasenyhdistyket

Autismmlett

Autismmlett ou'dad autismmkeârjjaivuõđ oummui da sij õõl-dâsoummui õõutverddsažvuõđ, vaikktemvuäittmõõžži da šiõgg jie'llem teâuddjummuž.

Autismmlett lij vä'lddkâaddlaž ä'sštobddi-da meerlažorganisaatio.www.autismiliitto.fi

Te'kstt: Elina Vienonen

Sää'mkiõllsaž versio lij rajjum õhttsažtuâjast Lappi pue'rrväâjjamvuu'd "VASA 2 – Vahva sote Lapin hyvinvointialueelle" -ha'ŋkõõžzin da vuäppaz lij jáârglâttam Anna Lumikivi.

Lapin hyvinvointialue
Lappi buresveadjinguovlu
Laapi pyereestvaljeemkuávu
Lappi pue'rrväâjjamvuu'd

Pohjois-Suomen sosiaalialan osaamiskeskus

AUTISMI-
LIITTO